

Nauk iz Bocna

Kot poročamo na drugem mestu, je na nedeljskih deželni volitvah na Južnem Tirolskem ponovno prodorno zmagala Južnotirolska ljudska stranka (Südtiroler Volkspartei), ki si je v novem bocenskem pokrajinskem svetu zagotovila skoraj dvo-tretjinsko večino, in sicer 22 od skupnih 35 svetovalcev.

Ta stranka, ki je, kot izhaja iz pisanja domala vseh italijanskih listov, marsikomu trn v peti, je tudi na teh volitvah zgovorno dokazala, da je predstavnik in glasnik ogromne večine južnotirolskih Nemcev in Ladincev ter da dolgoletna, takorekoč absolutna oblast v bocenski pokrajini ni niti za malenkost zrahljala njenih vrst. To je vsekakor nekaj izrednega, saj v rednih razmerah še vedno velja pravilo, da oblast postopno izčrpava sile tako posameznikom kot političnim strankam.

Tega pojava na Južnem Tirolskem očitno ni, kar pomeni, da se tamkajšnje nemško in ladinsko govoreče prebivalstvo še vedno čuti ogroženo, se torej zaveda, da živi kot manjšina v morju skoraj 60-milijonskega italijanskega naroda. Zato v političnem pogledu nastopala na zunaj tako enotno in zanje, kot kažejo volilni izidi, uspehe, kar pomeni, da je politično učinkovito. Südtiroler Volkspartei (SVP) že na treh zaporednih deželni volitvah napreduje za enega svetovalca vsakokrat, tako da ima zdaj skoraj dve tretjini v pokrajinskem zboru.

Italijanski listi tudi po teh volitvah pišejo, da za SVP v zadnjih letih glasujejo tudi nekateri italijanski volivci. Pri tem opozarjajo, da so v nedeljo demokristjani izgubili enega svetovalca, socialdemokrati pa so zdaj ob edinega svetovalca, ki ga je zamenjal republikanec. V resnici pa je italijanski tabor v bistvu ostal isti, ker so misovci napredovali za enega svetovalca, komunisti pa so dejansko postali »italijanska« stranka, ker so izgubili enega svetovalca, in sicer tistega, ki je bil nemškega jezika (v prejšnjem svetu sta bila dva komunisti: en Italijan in en Nемец). To pomeni, da ogromna večina Južnih Tirolcev odklanja svoj glas in tudi članstvo v vsedržavnih italijanskih strankah, ker je očitno prepričana, da po tej poti ne bi mogla ščititi lastnih interesov.

Razmere, položaj in tudi zgodovina Slovencev v Italiji so sicer v marsičem drugačne kot na Južnem Tirolskem, vendar je jasno, da moramo kot manjšina Slovencev v Italiji pozorno spremljati politično dogajanje v Bocnu, saj se od tega dogajanja tudi kaj koristnega naučimo. Skoda, da se do pred kratkim na splošno nismo kdovekako zanimali za tamkajšnje razmere, kar nikakor ni bilo modro.

Izidi volitev opogumljajo vladne stranke

Italijanske politične sile še vedno proučujejo izide nedeljskih deželni in upravnih volitev, ki so se tikale skoraj dveh milijonov volilnih upravičencev. Izidi kažejo, da so se stranke vladne koalicije na splošno okrepile, da je komunistična opozicija nazadovala, medtem ko je misovska stranka v bistvu ohranila svoje glasove. Kar zadeva Krščansko demokracijo, se zdi, da se je zaustavila težnja po njenem nenehnem nazadovanju. Osip glasov Krščanske demokracije je bila namreč glavna značilnost državnozbornih volitev v letošnjem juniju. Tako imenovane laične in socialistične stranke so takorekoč povsod napredovale, pri čemer velja omeniti zlasti uspeh republikancev, ki so ponekod celo podvojili svoje glasove.

Komunisti so nazadovali tako na deželni volitvah na Tridentinskem in Južnem Tirolskem kot v občini Reggio Calabria ter v Neaplju, kjer so v zadnjih osmih letih imeli upravo tamkajšnje občine v svojih rokah. V Neaplju in tudi drugod na Jugu se niso uresničila predvidevanja, po katerih bi misovska stranka na teh volitvah morala doseči prodoren uspeh

in v Neaplju celo postati druga stranka, če že ne prva. Izidi volitev pa kažejo, da je misovska stranka v Neaplju ohranila svoje glasove in da je dosegla uspeh le v Bocnu, kjer bo imela dva svetovalca in ne enega kot do zdaj. Toda položaja v Bocnu prav gotovo ni mogoče primerjati s stanjem v drugih krajih po državi, saj na Južnem Tirolskem misovci predvsem brenkajo na nacionalistične struje, češ da grozi tamkajšnjim Italijanom življenjska nevarnost glede na popuščanje, ki naj bi ga pred Južnotirolsko ljudsko stranko kazale ostale italijanske stranke.

Politični opazovalci soglašajo, da izidi nedeljskih volitev opogumljajo stranke sedanje vladne večine. Ponovno se je izkazalo, poudarjajo politični komentatorji, da sedanja oblika vlade nima v tem trenutku alternative in da vladne stranke, kljub velikim težavam, nadaljujejo tudi s širjenjem območja konsenza. Spričo vsega tega je skoraj utihnila polemika, ki je nastala zaradi zadnjih pobud zunanjega ministra Andreottija in zlasti zaradi njegovega nastopa proti francoskemu letalskemu napadu na šiitske postojanke v Libanonu.

Osmo srečanje narodnosti sosednjih dežel

Od 18. do 20. t.m. je bilo v Moravskih toplicah pri Murski Soboti 8. srečanje narodnosti sosednjih dežel. Letošnje srečanje je bilo posvečeno informacijski problematiki pri manjšinah. V skupnem sporočilu, ki je bilo objavljeno po srečanju, je med drugim poudarjeno, da informiranje spada med najpomembnejše dejavnike ohranjanja identitete in narodnostnega razvoja narodne skupnosti in mora zato biti deležno stalne skrbi. Vsa prizadevanja za krepitev komunikacij znotraj narodne skupnosti in širše morajo temeljiti na spoznanju, da je pravica do informacije ena temeljnih človeških pravic in nujna sestavina narodnosti. V njen okvir spada tudi pravica, da pripadniki manjšine prejmejo informacije o družbenih dogajanjih v svojem, materinem jeziku, pravica, da posredujejo informacije o življenju narodne skupnosti vsej družbi in tudi v mednarodni razsežnosti in pa pravica, da sodelu-

jejo z matičnim narodom na področju javnega obveščanja. Kot na vseh drugih področjih mora biti tudi na področju informiranja narodna skupnost v položaju aktivnega in odgovornega subjekta. Poleg naporov, ki jih za ustvarjanje teh pogojev vlaga narodnostna skupnost sama, sta posebna pomena odgovornost in dejavnost večinskega naroda. Tako v dokumentu.

Iz Jugoslavije, Avstrije in Madžarske se je v Moravskih toplicah zbralo skupno šestnajst delegacij. Sodelovali pa so tudi vidni zastopniki družbeno-političnih organizacij Slovenije in pa iz Železne županije na Madžarskem. Tako je med drugimi pozdravil udeležence predsednik republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije Franc Šetinc. Slovence v Italiji so zastopali predstavniki Slovenske skupnosti in Slovenske kulturno-gospodarske zveze. Na zasedanju je bil

dalje na 7. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 27. novembra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Moj prijatelj Dane«. 11.00 Melodije od včeraj in danes — za jutri; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 15.30 Sport, nato delni prenos revije Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Kulturnega doma v Trstu; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 28. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 »Benečija '83«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Verdijeve in Wagnerjeve obletnice; 11.35 Beležka; 12.00 Kralj (Atilij) v New Yorku; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Miguel de Cervante Saavedra: »Veleumni plemič don Kihot iz Manče«; 15.00 Šport; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Komorna skupina »Camerata slovenica«; 18.00 Pod Matajurjon, posebnosti in omika Nediških dolin; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 29. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Iz očetove beležnice; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Verdijeve in Wagnerjeve obletnice; 11.20 Beležka; 12.00 »Ena bolha me grize«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Za zabavo in pouk; 15.00 Mladi mladim; 16.00 Od Milj do Devina; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Flavtistka Simonetta Pagani in fagotist Vojko Cesar; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 30. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Človek, kam hitiš? 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Moški zbor »Andrej Paglavac« iz Podgore; 13.40 Glasbene raznolikosti; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Miguel de Cervantes Saavedra: »Veleumni plemič don Kihot iz Manče«; 16.00 »Ko trkam na nebesna vrata...«; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Letošnja revija Zveze cerkvenih pevskih zborov v Trstu; 18.00 Slučajnosti med literaturo in fantastiko; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 1. decembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Trim za vsakogar; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Festival slovenske popevke v Trstu v letih 1963/64; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček: »To je pa laži!«; 16.00 Na goriškem valu; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Moški zbor »Slava Klavora« iz Maribora; 18.00 Četrtekova srečanja; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 2. decembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Dogodki in problemi; 14.00 Kratka poročila; 14.10 RNoman v nadaljevanjih: Miguel de Cervantes Saavedra: »Veleumni plemič don Kihot iz Manče«; 14.35 d ekrana do ekrana; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mladi izvajalci: Erika Zavadlav, letošnja diplomatika iz klavirja; 18.00 Kulturni dogodki; 18.25 Imena naših vasi; 18.30 Nabožna glasba; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 3. decembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Javni koncerti simfonikov RTV Ljubljana; 11.30 Beležka; 12.00 »Glas od Režije«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček: »Zakajček in Vseved«; 14.30 Naš dobri stari radio; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Jakob Gotovac in Petar Konjovič; 18.00 Marija Petaros: »V Bregu nekoč in danes — radijski prizor; 1.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Kako so volili Nemci in Ladinci na Južnem Tirolskem

Na nedeljskih deželnih volitvah na Južnem Tirolskem je ponovno prodorno zmagala Južnotirolska ljudska stranka, ki je zbrala 59,5 odstotka glasov in bo imela v novem bocenskem pokrajinskem svetu 22 svetovalcev, to je enega več kot po deželni volitvah pred petimi leti. Za to stranko je v nedeljo glasovalo nekaj nad 170 tisoč volilnih upravičencev. Glede na porast prebivalstva v pokrajini bo v novem pokrajinskem svetu v Bocnu skupno 35 svetovalcev namesto dosedanjih 34.

Tudi zadnji volilni izidi na Južnem Tirolskem dokazujejo, da ogromna večina tamkajšnjih nemških in ladinskih volivcev podpira Južnotirolsko ljudsko stranko, ki med tamkajšnjimi Nemci in Ladinci gotovo nima enakovrednih tekmecev.

Res pa je, da so skušale pred zadnjimi volitvami ogroziti oblast in vpliv Južnotirolske ljudske stranke štiri politične skupine, ki so računale na glasove nemško in ladinsko govorečega prebivalstva. Z desnice sta Južnotirolsko ljudsko stranko nasakovali stranka neodvisnežev ter Združenje volivcev domovinske zveze, z leve pa Južnotirolska socialdemokratska stranka in Alternativna lista. Priznati pa je treba, da Alternativna lista ni računala le na nemški oziroma ladinski volilni zbor, temveč tudi na italijanske volivce. Gre namreč za listo, katere ustanovitelj je Aleksander Langer, dosedanji voditelj Nove levice. Alternativno listo je, med drugimi, odločno podpiral gornik svetovnega slovesa Reinhold Messner.

Na osnovi volilnih izidov pa vse štiri liste niso v ničemer načele moči in vpliva Južnotirolske ljudske stranke, ki si je v bocenskem pokrajinskem svetu zagotovila skoraj dvotretjinsko večino. Na desnici so neodvisneži potrdili svojega svetovalca, enega svetovalca pa so izvolili tudi pripadniki domovinske zveze. V primerjavi z letošnjimi državnozborskimi volitvami je t.i.m. Domovinska zveza nazadovala za več kot dva odstotka, kar pomeni, da se ji ni posrečilo kdovekako ogroziti oblasti in vpliva stranke Silviusa Magnaga. Glavni cilj Domovinske zveze je uresničiti načelo samoodločbe in ustanoviti Južnotirolsko

neodvisno državo. Južnotirolski socialdemokrati na nedeljskih volitvah niso potrdili svojega svetovalca, kar pomeni, da izginjajo iz bocenskega političnega življenja. Še kar dober uspeh pa je dosegla Alternativna lista, na kateri sta bila izvoljena dva svetovalca. V dosedanjem pokrajinskem svetu je predhodnica te liste, Nova leвица, imela enega svetovalca. Poudariti pa je treba, da Alternativna lista ni izrazito etnična ali narodna lista, saj računa na volivce vseh treh jezikovnih skupnosti v bocenski pokrajini.

Na nedeljskih volitvah na Južnem Tirolskem se je, po pisanju italijanskih listov, baje spet izkazalo, da za Južnotirolsko ljudsko stranko glasujejo tudi nekateri volilci italijanskega jezika in narodnosti. V tej zvezi je glasilo italijanske Krščanske demokracije Il Popolo pisalo, da se s težnjo nekaterih italijanskih volivcev, da glasujejo za vladajočo nemško stranko, odpira zelo kočljiv politični problem. List je pristavil, da se na ta način postavlja zaskrbnjujoče vprašanje raznarodovanja italijanskega prebivalstva na Južnem Tirolskem, zaradi česar bi bilo potrebno čimprej proučiti, kako izoblikovati in določiti ustrezna sredstva za zaščito italijanske kulture in italijanske tradicije. To seveda nikakor ne pomeni — je poudaril list — da Italija ne bo spoštovala ustavnih načel in jamstev, ki se tičejo pravic prebivalcev nemškega jezika.

Ne glede na takšna ali drugačna modrovanja, ki se slišijo v italijanskih političnih krogih, je jasno, da bodo, glede na izid nedeljskih deželni volitev na Južnem Tirolskem, nastale težave pri uresničevanju tistega člena posebnega statuta, ki določa, da morajo biti v pokrajinski vladi primerno zastopani predstavniki obeh jezikovnih skupnosti. Težave bodo namreč nastale na italijanski strani, ker je Krščanska demokracija izgubila enega svetovalca — zdaj ima le 3 predstavnike — in so napredovali misovci, ki pa odločno nasprotujejo Južnotirolski ljudski stranki in so tudi proti avtonomiji kot taki. Morda pa bo rešitev tega kočljivega vprašanja olaj-

dalje na 8. strani ■

Na Poljskem pričakujejo nove poviške cen

Poljski režim je dokaj zaskrbljen nad splošnim položajem, še posebej pa vzdušjem, ki je nastalo po napovedi, da se bodo z novim letom znatno povišale cene prehrani. Zato je general Jaruzelski naročil partijskim tajnikom v večjih mestih in pokrajinah ter krajevnim upraviteljem, naj se skušajo izogniti vsakršnemu konfliktu s katoliško Cerkvijo.

Predstavniki razpuščenega svobodnega sindikata Solidarnost so medtem že napovedali, da poljske delavske množice ne bodo sprejele nebrzdanega zvišanja cen in da se bo sindikat, ki sicer deluje v ilegali,

potegoval, da bi cene ostale nespremenjene vsaj za bistvene proizvode.

Medtem pa je poljski parlament dodelil generalu Jaruzelskemu opolnomočje, ki ga je imel vsedrjavni vojaški odbor za obrambo, ko je decembra 1981 oklical obsedeno stanje. Vojaški odbor je bil razpuščen julija letos, ko je bilo tudi preklicano obsedeno stanje. Varšavski parlament je zakonski osnutek o dodelitvi opolnomočja izglasoval soglasno. Jaruzelski ima zdaj vso moč in oblast, da zatere morebitne demonstracije in neredne ob novih poviških prehrane.

20-letnica Kennedyjeve nasilne smrti

Pred dvajsetimi leti je svet osupnil ob vesti, da je bil ameriški predsednik John Fitzgerald Kennedy smrtno ranjen pri atentatu v Dallasu. Kennedyjev lik, ki je tesno povezan z njegovim tragičnim koncem, je ostal neizbrisno zapisan v spominu in zavesti cele generacije. Poskusi kritičnega ocenjevanja njegovega kratkotrajnega predsedstva niso v ameriškem javnem mnenju izbrisali njegove popularnosti, ki je po zadnjih raziskavah mnenj še vedno trdna in predstavlja pozitiven idealni lik ameriškega predsednika.

20 let po njegovi smrti še vedno obiskuje njegov grob v Arlingtonu po tri milijone ljudi na leto. Njegove slike so še vedno razobešene po številnih domovih in javnih lokalih v Združenih državah Amerike. Revija Newsweek objavlja podatke, da tri četrtine ameriškega prebivalstva še

Zveza cerkvenih pevskih zborov priredi v nedeljo, 27. t.m., ob 17. uri v Kulturnem domu v Trstu

zborovsko revijo ob 20-letnici svojega delovanja

Na reviji bodo prejeli diplome pevci, ki sodelujejo v zborih 40 in več let, in zborovodje ter organisti za 25-letno delovanje. Za to priložnost bo tudi izšla brošura z zgodovinskim prikazom slovenskega cerkvenega petja na Tržaškem.

danes ocenjuje njegovo predsedstvo zelo pozitivno, čeravno je vladal le tisoč dni. Tretjina ameriškega prebivalstva bi si še danes želela njega za predsednika. Dve tretjini Američanov sta prepričani, da bi bila ameriška družba različna in boljša od sedanje, ko bi atentat ne pretrgal Kennedyjeve življenjske niti. 79 odstotkov prebivalstva ocenjuje, da se je Kennedy kot predsednik zavzemal za dobrobit delavcev, 68 odstotkov anketirancev meni, da si je prizadeval za premostitev rasnih krivic za izboljšanje socialnih odnosov

Peter Handke in koroški Slovenci

Peter Handke je najpomembnejši avtor mladšega rodu na nemškem jezikovnem območju. Rodil se je pred 41. leti na Koroškem in je po materi slovenskega rodu. Že desetletja je svetovno znan ne samo zaradi objavljenih knjig, ampak tudi kot uveljavljeni pisec izvernih dramskih del. Dobro znan je tudi v francoskem književnem prostoru, saj je veliko let živel v Parizu, sedaj živi v Innsbrucku, rad pa se vrača na Koroško, ki jo kot domovino zelo ljubi, veliko pa je navezan tudi na slovensko narodno skupnost. V nemščino je prevedel roman Florjana Lipuša »Zmote dijaka Tjaža« in »Pesmi« Gustava Januša.

Peter Handke se je v preteklih dneh udeležil literarnega večera Mohorjeve družbe v Celovcu v okviru celovškega knjižnega tedna v dvorani Trgovinske zbornice. Mohorjeva založba in Kršćanska kulturna zveza sta večer priredili, da bi predstavili nove prevode slovenskih del v nemščino. Mohorjeva družba je izdala prevod knjige »Betlehemska zvezda zavije s svoje poti«, katere avtorici sta Marica Kulnik in Angelika Kaufmann, in Ingoličevo delo »Tajno društvo PGC«; Janušove pesmi je prevedel Peter Handke in so izšle pri nemški založbi Suhrkamp.

Na literarnem večeru se je Handke posebno razveselil dvojezičnih publikacij Mohorjeve družbe in med drugim dejal, da bi bil kot otrok hvaležen, če bi dobil dvojezično knjigo. Ljubljanski »Naši razgledi« objavljajo prevod daljšega intervjuja s Petrom Handkejem, ki ga je objavila francoska revija Les nouvelles litteraires. V intervjuju je obsežno prikazana Handkejeva ustvarjalnost, njegovi prevodi iz nemščine v francoščino in njegovo gledanje na sodobno književno ustvarjanje, kot tudi njegovi pogledi na življenje. Ugledni avtor v tem intervjuju večkrat omenja usodo in položaj koroških Slovencev in pri tem kaže izredno občutljivost in poznanje položaja narodno ogrožene manjšine, ki je v mnogočem slično položaju slovenske narodnostne manjšine v Italiji in še zlasti na ogroženih in izpostavljenih področjih Benečije.

V svojem intervjuju posreduje izredno pričevanje o vlogi slovenske duhovščine na Koroškem, ki je v bistvu enaka oni, ki so jo v najtežjih časih imeli slovenski duhovniki na Primorskem. V intervjuju za francosko revijo izrecno pove, da ga je na Koroškem rodila slovenska avstrijska mati. In nadaljuje: Na Avstrijskem živi tako imenovana slovenska manjšina,

ki šteje približno 100.000 ljudi, četrtno koroškega prebivalstva. Ker pa so ti ljudje plahi oziroma strahopetni, si ne upajo povedati, kdo so, razen kakih 10 ali 20.000 od njih. Slovence imajo v Avstriji za telebane, kmetavzerje, govedo.

Dolg in poglobljen intervju se zaključuje z navedbo negativnega spomina na dijaški internat s togostjo predstojnikov, katerim pa postavlja kot pozitiven zgled slovenske duhovnike na Koroškem.

»V naši deželi poznam duhovnike, pravi dobesedno Handke, ki so mi ljubši od vseh drugih človeških bitij. Na Koroškem so Slovenci in Nemci danes zapeteni v hud spor, o katerem pa nihče nič ne ve. Na Koroškem izumira neko ljudstvo. Toda ostalo je še nekaj slovenskih duhovnikov, duhovnikov slovenskega jezika, ki hočejo ohraniti kulturo tega ljudstva. To so edini ljudje, ki hudo trpijo, zame so to pravi duhovniki, duhovniki, kakršni so bili v katakombah.« Na vprašanje, zakaj je to ljudstvo ogroženo, Handke odgovarja: »Zato, ker drugi nočejo, da bi ti ljudje govorili slovensko. Če se v kakem Gasthausu na Južnem Koroškem znajdejo za mizo človeška bitja, ki govorijo slovensko, boste brž slišali, kako se bo kdo oglasil: Spricht deutsch. Če se ob neki igrajo otroci in govorijo slovensko, kot govorijo tudi doma, kajti to je jezik njihovih staršev, in če se jim približa neznan človek, tedaj umolknejo ali pa začno govoriti nemško. Zato sem torej prevedel dve knjigi, katerih avtorja sta dva velika slovenska pisatelja. To ljudstvo moramo na vse načine spodbujati h kljubovanju. To je prava tragedija.« zaključuje Handke v intervjuju za francosko revijo Les nouvelles litteraires. Gre torej za globoko doživeto pričevanje človeka, ki je doumel stisko naših ogroženih manjšin.

—o—

PREUSMERITEV LETALA V SOVJETSKI ZVEZI

Poskus preusmeritve letala v Sovjetski zvezi se je končal s smrtjo šestih potnikov, dveh pilotov, stewarda in enega preusmerjevalca. V uradnih krogih vesti o poskusu preusmeritve, do katere naj bi prišlo v soboto ali v nedeljo, niso potrdili, čeprav je o pomoru poročala radijska postaja v Georgiji.

Skupina 13 mladih preusmerjevalcev, med temi je bilo pet deklet, se je polastila linijskega letala »Aerflot«, ki je letelo iz Tiflisa v Moskvo. Od pilota so zahtevali, naj jih pelje v Turčijo, kjer so nameravali nadaljevati ženitovanjsko slavlje, s katerega so se vračali. Ker se jim pilot ni hotel podrediti, so pričeli streljati. Eden od preusmerjevalcev je napravil samomor, ko je policija vdrla v letalo. Aretirali so sedem mladeničev in tri dekleta, ostala dva pa izpustili, ker nista bila zapletena v krvavo dejanje.

TEČAJ ZA VODJE OTROŠKIH IN MLADINSKIH ZBOROV

Ob sobotah ob 15.30 se nadaljuje tečaj za vodje otroških in mladinskih zborov, ki ga vodita priznana strokovnjaka za mladinsko petje. Vsako soboto traja študij po štiri ure, ima teoretski in praktični del in se odvija v dveh paralelkah. Tečaj je na sedežu Slovenske prosvete v ul. Donizetti 3 v Trstu.

PROSTOR MLADIH

Skavtska deželna seja vodstva veje Volvev

Goriško-tržaško vodstvo Volvev si že dalj časa prizadeva, da bi delovanje obeh vej, ki združujeta najmlajše člane skavtske organizacije, steklo po skupnih tirnicah. Občasna srečanja in enotni podvigi so že potrdili veljavnost te izbire in nakazali smer za bodoče pobude.

Ena takih pobud se je odvijala v četrtek, 17. t.m., ko sta se vodstvi iz Trsta in Gorice sestali, da bi načrtali program letošnjega skupnega delovanja. V uvodnem delu srečanja so prisotni podali obracun dosedanjih stikov ter pregled skupin, ki delujejo na Tržaškem in Goriškem.

Sledila je razprava o letošnjem programu. Poleg že predvidenih podvigov, je v načrtu še priprava posebnega priročnika za voditelje veje Volvev, ki obsega razčlenjen program prve in druge stopnje skavtske vzgoje za najmlajše. Tej zamisli sta se pridružila še predlog za prihodnje decembrsko srečanje in pa želja po morebitnem skupnem taborjenju.

Taka želja pa nujno kliče k še večji zavzetosti pri delu in še tesnejšemu sodelovanju goriške in tržaške skavtske organizacije.

Vodstvo Veje Volvev

Pastoralni problemi v Trstu

Ponedeljkov razgovor (21. t.m.) o dokumentu tržaškega škofa msgr. Bellomija in Tržaškega pastoralnega sveta »Naša Cerkev v službi tržaškega mesta« v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu je nudilo priložnost za dolg in obširen razgovor o vrsti perečih vprašanj slovenskih katoličanov v Trstu.

Večer se je začel z uvodnim nagovorom predsednika Sergija Pahorja, ki je na kratko orisal vsebino dokumenta. Ta je izšel tudi v slovenščini v obliki drobne brošure v devetih poglavjih z naslovi: Pomen tega dokumenta; vrednotenje družbeno-gospodarske resničnosti; pogum samokritike in menjava smeri; skupna, odprta in neizogibna stišča; Božji načrt; klici po spreobrnjenju; z upanjem v bodočnost; življenje kot služba in ljubezen do življenja.

Omenil je tudi strogo kritiko razmer v Trstu, kot izhaja iz pridige tržaškega škofa na praznik sv. Justa v tržaški stolnici, ko je istočasno prišla v javnost brošura z besedilom dokumenta.

O podrobnejši vsebini in o nastajanju listine je govoril škofov vikar msgr. Loize Škerl. V bistvu gre za poskus, da tudi katoliška Cerkev prispeva svojo analizo in svoje predloge v težavnem, kriznem obdobju tržaške družbe. Gre za evangeljsko oznanilo spreobrnjenja, ki pa se vključuje v stvarno podajanje gospodarskega, družbenega, kulturnega, narodnostnega in psihološkega položaja v Trstu.

Listino je sicer napisal sam škof, vendar je uporabil gradivo pastoralnega sveta in strokovnjakov. Med razpravo je prišla do izraza želja, da bi slovenski katoličani dobro preučili dokument in da bi še na svojo pest poglobili analizo, kar zadeva slovensko stvarnost in možne rešitve odprtih vprašanj, ki so se med razgovorom kar kopičila: od skrbi za mladino do problematike dialoga z večino na cerkvenem področju, od cerkvenih struktur do kateheze, od ateizacije do pomanjkanja duhovnikov.

Več prisotnih je tudi podprlo misel, da bi morali slovenski verniki dobro pripraviti shod ali zborovanje, ki naj bi globalno in načrtno pokazalo na zahteve sedanjega trenutka.

—o—

SOLSKE VOLITVE

V nedeljo in v ponedeljek dopoldne bodo na šolah in državnih vrtcih šolske volitve za obnovitev notranjih šolskih posvetovalnih organov. V vrtcih, osnovnih in nižjih srednjih šolah bodo volili starši otrok, na višjih srednjih šolah pa bodo poleg staršev izvolili svoje predstavnike tudi dijaki. V otroških vrtcih bodo izvolili predstavnike v svet otroškega vrta, v osnovnih šolah v medrazredne svete, na nižjih in višjih srednjih šolah pa v razredne svete.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU

Dušan Jovanovič

VOJAŠKA SKRIVNOST

zoolingvistični mirakel v treh nizih

in dveh predahih

v petek, 25. t.m. ob 16. uri — ABONMA RED J

DVE PREZGODNJI SMRTI

Inž. Vladimir Bak

Pred dnevi je zadet od kapi v Trstu umrl inž. Vladimir Bak od Sv. Ivana. Dolgo let je bil aktiven član Slovenske skupnosti in v zadnjem času tajnik sekcije pri Sv. Ivanu. Na zadnjih tržaških občinskih volitvah je bil izvoljen v svetoivanski rajonski svet na listi Slovenske skupnosti. Ob prezgodnji smrti izrekamo pokojnikovi družini globoko občuteno sožalje.

Ivanka Furlan

Po kratki bolezni je v torek, 22. t.m., umrla v tržaški bolnišnici Ivanka Furlan iz Trsta. Bilo ji je 69 let. Vse življenje je bila zelo aktivna v slovenskih cerkvenih organizacijah v Trstu, zlasti v rojanski Marijini družbi in tamkajšnjem cerkvenem zboru. Aktivna je dalje bila v ekumenskem gibanju, tako da je med drugim bila prijetna predavateljica, ko je po raznih društvih na Tržaškem in Goriškem predvajala diapozitive z ekumenskih romanj. Njena prerana in nenadna smrt predstavlja hud udarec za slovenske verske organizacije v Trstu.

Bratu Avgustu in drugim sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

Občni zbor SKGZ

V Kulturnem domu v Trstu je bil v nedeljo, 20. t.m., 14. občni zbor Slovenske kulturno gospodarske zveze. Občni zbor je potekal pod geslom »Enotni za enakopravnost, sožitje in sodelovanje ob meji«. Občnega zbora oziroma njegove otvoritve so se udeležili številni gostje, med njimi vladni komisar, prefekt dr. Marroso, tržaški podžupan dr. Mario Pacor, jugoslovanski generalni konzul v Trstu Mirošič in drugi. Tržaški podžupan je tudi pozdravil zborovalce in v svojih kratkih izjavah naglasil, da so Slovenci neločljiva komponenta tržaškega prebivalstva.

Glavno poročilo je prebral predsednik Boris Race, čigar izvajanja so bila usmer-

jena predvsem na kulturna in gospodarska prizadevanja za ohranitev slovenske manjšine v Italiji, za njeno pravno zaščito in za njeno posredovalno vlogo ob meji.

Na zadnjem občnem zboru smo se pritožili — je dejal Race — da je bilo s posebno komisijo pri predsedstvu vlade veliko časa zamujenega, in smo zahtevali, naj parlament nemudoma začne z razpravo o predloženih zakonskih osnutkih za zaščito slovenske narodnostne skupnosti. Danes moramo še ostreje protestirati ne le zato, ker se razprava v parlamentu po zadnjih volitvah še ni začela, marveč tudi zato, ker nekatere stranke še niso vložile tistih svojih osnutkov v obe veji parlamenta, ki so bili predloženi v pretekli zakonodajni dobi. Ni dvoma, da je to dodatni vzrok, da do razprave v parlamentu še ni prišlo. Tudi senatna komisija, ki bi bila morala obiskati naše kraje, da na mestu samem preveri položaj, ni pravočasno ukrepala in tako jo je prehitel razpust parlamenta in predčasne volitve. Preteklo dveletno obdobje je prineslo nova potrdila, da so mnogi italijanski politični krogi mlačni, pri drugih pa primanjkuje politične volje, da bi prišlo do uzakonitve naših pravic.

Tudi glede vsebine zakona čaka Slovence, poslance in senatorje tistih strank, ki so vložile za nas ugodne rešitve, hud boj, da preprečimo diskriminacijo Slovencev videmske pokrajine in mestnih središč — je v nadaljevanju dejal govornik. Nevzdržno je stališče, da so Slovenci Benečije, Rezije in Kanalske doline manj Slovenci kot tržaški in goriški Slovenci.

Veliko pozornost je Boris Race v svojem poročilu posvetil gospodarskim vprašanjem in negativnim posledicam ukrepov za gospodarsko stabilizacijo na dogajanje

»Slovenci in Jugoslovani« v Slovenskem klubu

»Slovenci in Jugoslovani« — to je bil naslov slovitega Cankarjevega predavanja leta 1913 in ki si ga je predavatelj v Slovenskem klubu v Trstu Savin Jogan v torek, 22. t.m., izposodil, da bi kot delegat v skupščini Jugoslavije in predsednik sveta za uporabo slovenščine v javnosti predstavil našemu občinstvu sedanji položaj Slovencev v Jugoslaviji. Predavatelj se je oprl na Cankarjevo zamisel, češ da je pojem Jugoslavija izključno politične narave, nikakor pa ne kulturne, saj so nacionalne stvarnosti v državi povsem različne in drugačne. V nadaljevanju je govoril o centralizmu, ki je vladal tako v kraljevini kot tudi v povojnih letih v Jugoslaviji vse do leta 1957. Sele polagoma so bile pristojnosti prenešene na republike in pokrajine, z novo ustavo iz leta 1974 pa so bili tudi določeni delokrogi zveznih organov.

Predavatelj se je zaustavil pri gospodarskih vprašanjih, ki so prišla še posebej akutno na dan v zadnjem času, ko je bil uveden polog na

mejne prehode, ko se je povečalo število nezaposlenih (teh je zdaj v Jugoslaviji že 14 odst., v Sloveniji pa le 2 odstotka) in obenem narasel dolg s tujino, ki presega 18 milijard dolarjev.

Obsežnemu predavanju je sledila živahna razprava, med katero je bilo mnogo govora prav o pologu in negativnih učinkih predvsem na obmejnem področju, kjer so bile čez noč pretrgane kulturne, sorodstvene in prijateljske vezi. Delegat Jogan je priznal, da Slovenija v letu dni, odkar je v veljavi polog, ni naredila vsega, kar bi lahko, da bi zvezne organe prepričala o nekoristnosti ukrepa. V razpravi pa je bil govor tudi o drugih negativnih aspektih, kot na primer v solstvu na Slovenskem, saj se dogaja, da na slovenskih srednjih šolah ponekod poučujejo znanstvene predmete učitelji in profesorji, ki slovenščine ne obvladajo. Poleg tega pa je tudi pouk materinščine nekoliko zapostavljen, saj imajo dijaki le dve tedenski uri pouka slovenščine.

» Cecilijanka 1983 « je bila jubilejna

V Gorici je bila v soboto, 19., in v nedeljo, 20. t.m., tradicionalna pevska revija Cecilijanka, ki jo že petindvajset let zapovrstvo prireja Zveza slovenske katoliške prosvete na Goriškem. Letošnje jubilejne Cecilijanke se je udeležilo enaindvajset zborov iz Goriške, Tržaške, Benečije in avstrijske Koroške ter več zborov iz sosednje Slovenije.

V soboto je pred začetkom koncerta v imenu prirediteljev spregovoril podpredsednik Zveze slovenske katoliške prosvete Simon Komjanc, ki je v svojem posegu omenil skromne začetke te revije, ki pa se je z leti razvila v pomembno pevsko srečanje. Poslušalci in pevci so nato ponesli svoj pozdrav predsedniku Zveze Emilu Valentinčiču, ki je na zdravljenju v Parizu, in mu zaželeli, da bi se čimprej vrnil domov.

V nedeljo so svoj pozdrav prinesli goriški župan dr. Scarano, deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka,

DE MITA

V FURLANIJI - JULIJSKI KRAJINI

Deželni tajnik Krščanske demokracije Biasutti je na tiskovni konferenci v torek, 22. t.m., predstavil obisk vsedravnega strankinega tajnika De Mite, ki bo v petek, 25. t.m., v naši deželi. V bistvu obisk sodi v predkongresne priprave stranke, vendar bo to priložnost, da se De Mita поблиže seznanja s problematiko Furlanije - Julijske krajine. Dopoldne se bo De Mita v Trstu sestel z deželno svetovalsko skupino Krščanske demokracije, nakar ga bo na županstvu sprejel župan Richetti. Popoldne bo obiskal Tržič in Pordenon, ob 18. uri pa bo v Vidmu sodeloval pri razpravi z naslovom »Za novo Krščansko demokracijo«.

Biasutti je na tiskovni konferenci spregovoril tudi o zakonskem predlogu svoje stranke za zaščito slovenske narodne skupnosti. Poudaril je, da ni ovir za predstavitev zakonskega predloga tudi v senatu.

goriški pokrajinski odbornik dr. Mirko Spacapan, v imenu uprave Katoliškega doma pa je pozdravil dr. Kazimir Humar.

Značilnost letošnje ravije je bila prav gotovo v tem, da se je prijavilo več novih pevskih skupin. Pravo presenečenje pa je bil nastop zbora Pod lipo iz Barnasa v Benečiji, ki je res ubrano zapel predvsem dve pesmi beneških avtorjev Specogne in Martiniza, Duša mi trepeče in Johanica. Zbor ima tudi dva dobra solista. Letos

smo tudi slišali nekaj novih pesmi zamejskih avtorjev S. Jericija in H. Laurenčiča.

Ob 25-letnici je Zveza slovenske katoliške prosvete izdala tudi brošuro, v kateri so prispevek prof. Andreja Bratuža »Misli ob glasbenem jubileju«, članek »25 let Cecilijanke«, pa še seznam zborov, ki so se udeležili revije od začetka do danes. Objavljene so tudi slike nekaterih zborov, na zadnjih straneh pa je kratek povzetek vsebine v italijanskem jeziku. Platnico brošure je izdelal goriški slikar Andrej Kosič.

Vedno večja brezposelnost tudi na Goriškem

V torek, 22. t.m., so v Tržiču stavka-joči ladjedelniški in drugi delavci, katerim so se pridružili tudi dijaki srednjih šol, priredili množično protestno manifestacijo v metnem središču zaradi nevdržnih gospodarskih in predvsem zaposlitvenih razmer. Med manifestacijo, ki se je je udeležilo približno 5000 ljudi, so v znak solidarnosti bile za nekaj časa zaprte tudi trgovine.

V naslednjih dneh se je napetost v Tržiču, kot sicer delno tudi v Trstu in drugod, nekoliko poglobila. Prav v torek so namreč predstavniki sindikalne zveze CGIL - CISL - UIL dosegli s predstavniki družbe Italcantieri sporazum o dopolnilni blagajni v ladjedelnicah, ki zdaj zadeva 750 delavcev. Sporazum predvideva, da bodo delavci v dopolnilni blagajni največ po dva meseca, nakar jih bodo zamenjali delovni tovariši. Poleg tega pa se bodo predstavniki Italcantieri in sindikatov sestali vsake tri mesece, da bi preučili morebitna naročila za ladjedelnice in predvsem vladni načrt za razvoj pomorskega gospodarstva.

Nič manjša gospodarska in zaposlitvena kriza kot Tržič pa pesti tudi Gorico. Na izredni seji goriškega občinskega sveta, ki je bila prav tako v torek, je župan Scarano izrazil celo mnenje, da na Gori-

škem gospodarska kriza najbolj ogroža ravno goriško mesto. V Gorici je namreč posebno huda kriza zajela ne samo industrijski sektor, ampak zaradi jugoslovanskih restrikcij tudi terciarni in zlasti trgovinski sektor, pa tudi avtoprevoznništvo. V razpravo je posegel tudi svetovalec Slovenske skupnosti prof. Andrej Bratuž, ki je izrazil veliko zaskrbljenost zaradi gospodarskega stanja, ki pa ni pozabil opozoriti tudi na pereč problem prostorov za slovenske šole v Gorici, o čemer smo poročali pretekli teden.

V Društvu slovenskih izobražencev v Trstu bo v ponedeljek, 28. novembra, predstavitev knjige, ki jo je izdala Mladika ob 70-letnici pesnika in pisatelja Vinka Beličiča. Delo z naslovom »Vinka Beličiča pogled nazaj«, ki ga je pripravil Marij Maver, bo predstavil Saša Martelanc; sledilo bo srečanje s pesnikom. Začetek ob 20.30.

Goriški občinski svet se je sestel v torek, 22. t.m., na izredni seji predvsem zato, ker se je župan Scarano skupno s tržaškim županom Richettijem naslednjega dne napotil v Rim na razgovore o tukajšnji gospodarski krizi s podpredsednikom vlade Forlanijem. Že več mesecev namreč pripravljajo v Rimu tako imenovani paket Marcora, s katerim namerava vlada pomagati Trstu, da se dvigne iz svojih gospodarskih težav. Zdaj pa se goriška občinska uprava zavzema, da bi ugodnosti, ki jih predvideva paket Marcora za Trst, raztegnili tudi na Gorico.

—o—

KOMUNIST NOVELLI SPET ŽUPAN

Na seji občinskega sveta v Turinu dne 21. t.m. je bil pri ožjih volitvah ponovno izvoljen za župana komunist Novelli. Prejel je 34 glasov, se pravi en glas več kot znaša število komunističnih svetovalcev. Njegov protikandidat, krščanski demokrat Zanetta je prejel 20 glasov. Socialisti, socialdemokrati, republikanci in liberalci so oddali bele glasovnice.

Diego Novelli je župan v Turinu od leta 1975. V levi koaliciji so nastali v zadnjem času spori, zaradi česar je Novelli odstopil. Proti kandidaturi Diega Novellija so zlasti socialisti. Zato je Novelli izjavil, da bo v kratkem sporočil, ali sprejme izvolitev ali ne.

V Gorici nastaja nov športni center

Poleg Katoliškega doma v Gorici bo v bližnjem nastal slovenski športni center, ki ga bo zgradilo športno združenje Olympia. Pobudo so predstavniki goriškega športnega društva pretekli teden predstavili na tiskovni konferenci, ki so se je poleg časnikarjev udeležili tudi predstavniki krajevnih oblasti od deželnega odbornika Brancatija in goriškega župana Scarana do goriškega pokrajinskega odbornika Spacapana.

Pobudo je orisal predsednik Olympie dr. Vrtovec, ki je spomnil, da se je o uresničitvi športnega centra govorilo že mnogo let, zdaj pa je napočil trenutek, da zamisel postane resničnost, saj so potrebe športnikov iz leta v leto večje. Seveda pa športnega centra ne bo moč takoj uresničiti v celoti. Najprej bodo zgradili telovadnico, boljše rečeno malo športno palačo z igriščem za odbojko, košarko in roket.

Telovadnica bo imela seveda tudi slačilnico in tribuno za približno 200 navijačev. Arhitekta, ki sta izdelala načrt, predvidevata, da se bodo dela pričela že v decembru in da bodo telovadnico lahko izročili namenu konec prihodnjega leta.

Kasneje bodo preuredili še preostali prostor okrog Katoliškega doma, ki naj bi bil opremljen z igrišči na odprtem in obsežnim parkiriščem, ki bo služilo seveda tudi Katoliškemu domu. Telovadnica pa ne bo namenjena zgolj športnim prireditvam in treningom, pač pa bo na voljo tudi za prireditve kulturnega značaja.

Z novim športnim centrom bo slovenski šport, ki je na Goriškem v polnem razmahu, dobil nove moderne prostore, saj je bila doslej vsa dejavnost dokaj razpršena, telovadnica pri Kulturnem domu pa je prezasedena, da bi lahko zadostila vsem potrebam.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Humanizem - problem našega časa

Človeštvo ni še nikdar razpolagalo s tolikšnim znanjem, s tolikšno zmožnostjo spreminjanja naravnih pa tudi družbenih danosti in sploh s tolikšno zmožnostjo poseganja v svet kakor danes. In vendar je prav danes kot mogoče še nikoli poprej vprašljiva njegova zmožnost preživetja. Kaj spravlja pod vprašaj prihodnost človeštva? Kaj sploh ubija v današnjem človeku človečnost? Kateri pojavi, teženja ali gibanja kažejo na izhod iz današnje krize? Kako naj človeštvo ne samo ohrani svoj obstoj, ampak tudi polno zaživi v vseh razsežnostih svojega bitvanja?

Teh in podobnih vprašanj se loteva mariborski pomožni škof dr. Vekoslav Grmič v knjigi *Humanizem — problem našega časa*, ki je pred kratkim izšla pri Založništvu tržaškega tiska. Knjiga je razdeljena na dva dela. Prvi del tvori daljša razprava *Naš čas in človek v luči humanizma*, v drugem delu pa so pod skupnim naslovom *Posebna vprašanja humanizma* ponatisnjene razprave, ki so izšle v reviji *Znamenje*.

V prvem delu knjige avtor poda nekakšna vzporedna pregleda nekaterih pomembnejših pojavov, gibanj in teženj, ki jih smemo opredeliti kot antihumanizem odnosno kot humanizem. Antihumanizem se danes kaže v pojavih, kot so množični človek, individualizem, terorizem, integritizem, totalitarizem, rasizem, porabniški človek, oboroževalna tekma, onesnaževanje okolja in moralna neobčutljivost. K pojavom, ki v našem času pospešujejo človečnost in ki torej tvorijo današnji humanizem, pa Grmič prišteva sekularizacijo, boj za svobodo, boj za človekove pravice, duh demokracije, partnerstvo, pluralizem, mirovna gibanja, ekološka gibanja in mednarodno solidarnost. V razpravljanju prihaja do sklepa, da ni za alternativo med humanizmom in antihumanizmom odločilna alternativa med vero in nevero in pristavlja: »Bog ali človek ne sme biti izbira. Sicer pa res: komur gre za človeka, temu gre tudi za Boga. Smrt človeka šele pomeni smrt Boga. Upanje za prihodnost je lahko sezidano samo na humanizmu, na veri v človeka. Bog je postal človek.« (75-76)

Misel, da je treba humanizem in krščanstvo

razlikovati, ne pa ločiti, se kot rdeča nit vije tudi v drugem delu knjige. Tako npr., ko govori o razčlovečenem potrošniškem človeku, Grmič opozarja: »Razčlovečenje pomeni hkrati ateizacijo, počlovečenje pa evangelizacijo, odpiranje človeka za Boga, za transcendenco, čeprav se tega tisti, ki se tako ali drugače obnašajo, niti ne zavedajo. Za vero niso nevarni tisti, ki jo zavračajo zaradi človeka in si hkrati prizadevajo, da bi človek res bil človek, temveč tisti, ki iz človeka delajo zgolj potrošnika in ga razčlovečujejo, čeprav hkrati še toliko govorijo o Bogu.« (238 - 239).

dalje na 8. strani

Virgil Šček in ljudske molitve

Duhovnik in poslanec v rimskem parlamentu Virgil Šček je bil v svojem življenju ne samo velik rodoljub, ki je v ta namen usmerjal svoje duhovniško, politično, publicistično in organizacijsko delovanje, ampak tudi neutrudljiv zbiratelj ljudskega blaga ter za zgodovino zanimivih dokumentov. Veliko zbranega gradiva je sproti objavljaval v Koledarju Goriške Mohorjeve družbe, v Malem listu in v številnih drugih publikacijah, ki jih je sam urejal ali pri njih sodeloval. S tem zbirateljskem delom se je Šček ukvarjal že kot študent in ga nadaljeval v letih, ko je bil kaplan pri Sv. Ivanu v Trstu, pa tudi po l. 1927, ko je bil premeščen v Avber. Sistematično je zahajal k posameznim družinam in povpraševal po tem in drugem. Marsikaj zbranega je zapisal, ali dal zapisati v svoje Paberke. Tako lahko v prvi knjigi Paberkov že na prvih straneh beremo razne zgodovinske podatke o Avberu. Zapisal pa je tudi dve ljudski molitvi, ki mu jih je povedala Tona Metna - Orel. Objavljamo jih kot odziv na članek o knjigi »Slovenske ljudske molitve«, ki ga je Novi list objavil pretekli teden.

Zlati očenaš,

ki ga je molil Jezus naš

tam na črni zemlji.

Bog nam bo poslal tri angele.

Grmič tankočutno in strogo ločuje resnično evangeljsko vero od zgolj navidezne religioznosti tudi ko govori o uradnem institucionaliziranem krščanstvu, se pravi o Cerkvi. Če naj bo Cerkev res »sol zemlje«, tedaj mora tudi kot institucija uresničevati evangeljske vrednote, ki so, kot rečeno, hkrati vrednote humanizma. Zato se npr. Grmič pogumno loteva vprašanja človekovih odnosno kristjanovih pravic v Cerkvi. Sicer pa tudi pove, da »je bilo večkrat več prizadevanja za božje kraljestvo in njegove vrednote v različnih heretičnih ali v novejšem času ateističnih gibanjih kakor v mejah uradnega, institucionaliziranega krščanstva, ker sta bili cerkvena in svetna oblast med seboj najtesneje povezani in je Cerkev s svojim oznanilom ščitila in posvečala pogosto hudo pogansko družbo ter postala tako »antirevolucionarna sila iz tradicije.« Med revolucionarje in gibanja, ki so se bolj ali manj zavzemali za božje kraljestvo, po Gr-

Ta prvi nas bo vižal,
ta drugi nas bo špižal,
ta tretji nas bo varval.
Okoli zlate mizice
na treh stolkih sedijo tri jagri
na strani ene dušice.
Pride k njej Marija devica.
»Vi, božje jogri, zaprašajte to dušico
kod je hodila!
»Po teh velikih rebrah,
po teh črnih ravneh
sem prišla pred Satana.
Satan je rekel: Bejži proč!
Ti si ..... molitev zapustila
in svojo za dobro imela.«
Na bo (bogi) al bogat,
to mora vsaki znat.
Ta k'se ne bo na tem svet,
to na onem se bo naučil.

K molitvam, ki opisujejo Marijine sanje, pa bi lahko uvrstili naslednjo.

Češčena si Marija
skoz tebe nebeško sonce sije,
sveto nebeško sonce dol leže
in po tebi gor vstane,
svetle bukove gor vzame,
čudne štime nanje kliče.
Marija kliče Jezusa:
»Lesen, lesen, Jezus moj,
bom povedala svoje sanje,
ki sem nočoj jih sanjala.

Tam okoli polnoči
so prišle k meni device tri,
so se lepo pomenovale,
či bojo tebe drevi varvale;
tam pr' božjem grobi,
tam pr' sončnem vzhodi.
Dobro vemo, dobro znamo,
zajtro zgođej vstanemo,
pojdemo nekovan,
sveto zemljo hvalimo.
Bomo vidle, či je Jezus pokopan,
tam pr' božjem grobi,
tam pr' sončnem vzhodi.
Zajtro zgođej vstanemo,
pojdemo nekovan...«

Šček pa je v svojih zvezkih zbral še veliko podobnega blaga, ki neobdelano čaka, da ga naši etnografi pregledajo in uredijo.

Pred izidom goriških mohorjev

Bližamo se koncu leta in naše knjižne založbe se pripravljajo na izdajo priložnostnih publikacij. Tako je tudi Goriška Mohorjeva družba napovedala svoj letošnji knjižni dar.

Poleg koledarja za leto 1984, ki bo kot vedno bogat zbornik člankov, poročil, esejev in fotografiskih dokumentov ter krajših literarnih stvaritev, bo Goriška Mohorjeva družba izdala roman »Bernardinkina pesem«, ki ga je napisal Franc Werfel. Kot smo slišali, bo družba to knjigo izdala v sodelovanju z Češko Mohorjevo družbo. Gre torej za konkretno sodelovanje med slovenskimi Mohorjevimi družbami, ki tako spet enotneje nastopajo v slovenskem kulturnem prostoru.

Domača novost pa je povest tržaške pisateljice Tončke Curk »Deček« iz Gornjevipavskega. Tončko Curk poznamo kot marljivo pisateljico, ki je za tržaški radio, revijo *Mladika* in za sam

Koledar goriške Mohorjeve družbe velikokrat napisala lepe domače povesti. Tokrat izdaja družba njeno daljšo povest, ki bo gotovo v veselje mnogih naših ljudi, posebno tistih, ki ljubijo povesti, na podlagi resničnih dogodkov iz prejšnjih časov.

Zasluzno založniško delo pa opravlja GMD z izdajanjem Primorskega slovenskega biografskega leksikona. Letos izide II. snopič 2. knjige te dragocene publikacije, ki iz leta v leto pridobiva pozornost med slovenskimi ljudmi in predvsem med kulturnimi delavci, ki vedno pogosteje povprašujejo po snopičih iz prejšnjih let. Primorski biografski leksikon se zdaj pod marljivim uredjenjem prof. Jevnikarja približuje polovici gradiva, ki ga nameravajo obdelati.

Tudi letos se goriške mohorjevke napovedujejo take, da bodo ustregle željam vseh bralcev, ki zvesto spremljajo in prebirajo njene knjige.

Sto let kulturnega življenja v Števerjanu

»V Števerjanu je imelo preteklo nedeljo, 12. t.m., novoustanovljeno "katoliško bralno društvo" svojo prvo redno sejo. Okoli polupeiuh popoldne slišalo se je že po vasi lepo petje. Bili so števerjanski fantje, udje omenjenemu društvu, kateri so "in corpore" korakali proti Formentinovemu poslopju, prepevajoči "Hej Slovani". Pred omenjenim poslopjem vihrala je ponosno navlašč za ta dan pripravljena slovenska zastava. Pred njo se ustavijo fantje ter zapojò "Naprej zastava Slave".

Točno o peti uri otvori g. Jan. Jug, učitelj v Števerjanu, sejo s trikratnim živio in slava previtlemu cesarju in s presrčnim pozdravom vsem navzočim. Prečitavši pravila razloži v lepem, jedernatem govoru namen "kat. bralnega društva", poudarja njega koristi ter spodbada ude, naj ostanejo društvu zvesti in naj krepko sodelujejo v vsestranski njega prospah. Vršila se je potem volitev predsednika in odbornikov z naslednjim izidom: v predsednika bil je enoglasno voljen g. Janez Jug, učitelj v Števerjanu; v odbornike: čast. g. Anton Gregorčič, vikar v Števerjanu, g. Peter Luvín, učitelj v Cerovem, gg. Stefan Makuc, Jožef Vogrič, posestnika, Jožef Vogrič, krčmar, Leopold Maraž, Mihael Maraž, Janez Bratuž, v namestnika bila sta voljena gg. Janez Marinič in Jožef Skrjanec.

Po dokončani volitvi, ki se je vršila v najlepšem redu, zadoni zopet iz več grl "Naglo bratje", a potem se spravijo vrlji pevci h kozarčku znane-ga "brica", kar je posebno dobro upljivalo na suha grla; kajti sledila je sedaj pesem za pesmijo, tako da je moral človek istinito čutiti, da je mej zavedenimi Slovenci.

Da je "katoliško bralno društvo v Števerjanu" za tamošnji kraj in obče za vsa Brda velikega pomena, mora vsakdo priznati, kdor pozna Brda; zatorej je želeti ne le, da se ga domačini krepko držé, ampak tudi da ga drugi Brici vsestransko podpirajo, posebno s tem, da se vpišejo kot udje.

Tako je goriška Soča poročala 17. avgusta 1883 o ustanovitvi Katoliškega bralnega društva v Števerjanu. Tedanjim Števerjancem, ki so zao-rali ledino kulturno - prosvetnega delovanja na tem briškem področju, sta očitno bila še posebej v pomoč učitelj Janez Jug in dušni pastir Anton Gregorčič, ki sta sicer prihajala prvi iz Solkana, drugi pa iz Krna. Priznati je treba, da sta modro sejala, saj sedanje števedjansko kulturno življenje navdihujejo še vedno iste ali vsaj podobne vrednote kot na začetku.

Katoliško bralno društvo je kmalu razvilo živahno dejavnost. Začelo je s prirejanjem »besed«, kakor so tedaj imenovali veselice in kulturne večere. Ze naslednjega leta pa so Števerjanci postavili na oder veseloigro »Svojeglavneži«. Sodelovali so tudi pri skupnih pobudah z drugimi društvi in še zlasti s kojščansko čitalnico. Junija 1884 so si omislili društveno zastavo, ki so jo dali izdelati dunajskemu podjetju Zambach. Bila je to narodna trobojnica s podobo sv. Cirila in Metoda, ob kateri sta se vila lep trak števerjanskih deklet in pa črno - rumen trak, ki je očitno zastopal barve avstroogrške monarhije. Zastavo so slovesno blagoslovili 12. junija 1887 na posebni prireditvi, ki je bila v prostorih »visokorodnega g. barona Jožefa Formentinija«, v današnjih »Borovcih«. Na prazniku so prišli društveniki iz vseh Brd, pa tudi rojaki iz Gorice in drugih krajev in slovesno potrdili ideale, ki jih je odkrivala prebujajoča se narodna zavest.

Po učitelju Janezu Jugu je predsedstvo društva prevzel Josip Klanjšček, poznejši števerjanski župan. Za njim sta to nalogo opravljala Stefan Hlede in Karlo Hlede, ki je postal predsednik po letu 1906 in to funkcijo ohranil do prve svetovne vojne. V teh letih je bil za dušnega pastirja Janez Ev. Jarec, ki je bil zaslužen ne samo za versko in kulturno, ampak tudi za gospodarsko rast, saj je bil leta 1908 med pobudniki za ustanovitev števerjanske hranilnice, ki je potem poslovala do leta 1932.

Tik pred pričetkom prve svetovne vojne so člani društva pripravili v Dvoru mogočen »Katoliško narodni tabor v St. Ferjanu«, na katerem se je zbralo nad 2000 ljudi. Govorila sta učitelj Likar, takratna duša kulturnega delovanja, in poslanec Slovenske ljudske stranke Jožef Fon.

Prva svetovna vojna je raztepla Števerjance po vsem avstroogrskem ozemlju. Ko se je vihra poglela, je bil Števerjan strašansko razdejan. Vendar so po nekaj letih ponovno obudili enotno kulturno delovanje v okviru društva »Narodna mladina«. Začele pa so se že politične diferenciacije in, ko so Ievičarji ustanovili svoj »Ljudski oder«, so ostali organizirali Slovensko katoliško prosvetno društvo. Društvu je najprej predsedoval Hilarij Hlede, nato pa Avgustin Klanjšček, Jožko Mužič, Franc Terpin in končno Alojz Terčič, ki je bil predsednik do septembra 1927, ko so fašistične oblasti nasilno razpustile društvo. V teh letih je Slovensko katoliško prosvetno društvo priredilo več mogočnih manifestacij ter uprizorilo nekaj znanih ljudskih iger, kot so Deseti brat, Razvalina življenja, Divji lovec in druge. Fažizem pa vsega tega ni strpel in po sili razmer je vse obmolnilo do leta 1945, ko je po osvoboditvi močno zaživela kulturno - prosvetna dejavnost v okviru enotnega društva »Briški grič«. Vendar so se ponovno pojavile politične nestrpnosti ter se je okoli leta 1948 katoliški del začel samostojno organizirati v okviru cerkvenega pevske-

ga zbora. Ponovno so ustanovili Slovensko katoliško prosvetno društvo marca 1954 in ga leta 1968 poimenovali SKPD »Frančišek B. Sedej« Društvo, kot znano, še danes deluje.

Temu stoletnemu kulturnemu utripanju se bo skušalo sedanje društvo oddolžiti na primeren način s proslavo, ki bo v nedeljo, 27. novembra, ob 4. popoldne v Sedejevem domu. Dramska družina pripravlja za to priložnost Linhartovo »Županovo Micko«, pač v duhu tistih šaloiger, ki jih je števerjansko društvo postavljaljo na oder ob prvih korakih. Nastopil bo nadalje domači mešan pevski zbor, prireditvev pa bo zaključil znani števerjanski ansambel »Lojze Hlede«. Seveda se bomo tudi z besedo spomnili stoletnice kulturno-prosvetnega delovanja pri nas in pričakujemo, da se bodo slavnosti udeležili sedanji in nekdanji člani društva ter prijatelji Števerjana.

Ob tej priložnosti bosta društvo »Sedej« in občinska uprava izdali zajetno in bogato ilustrirano knjigo o vsej zgodovini naše občine. Delo je že v tisku in bo izšlo predvidoma sredi decembra.

Marjan Terpin

—0—

OSMO SREČANJE NARODNOSTI SOSEDNJIH DEŽEL

■ nadaljevanje s 1. strani

imenovan tudi koordinacijski odbor, ki bo povezoval prisotne organizacije in poskrbel za naslednje srečanje. Za Slovence v Italiji je v odboru dr. Rafko Dolhar. Za predsednika koordinacijskega odbora pa je bil izvoljen odvetnik Franci Zwitter iz Celovca.

Srečanje v Moravskih toplicah so pripravili predvsem pripadniki madžarske skupnosti v Prekmurju. Zato je naravno, da so se udeleženci lahko seznanili z njihovim življenjem in z njihovimi problemi. Ob obisku dvojezične osnovne šole v Prosenjakovcih pa so поблиže spoznali način dvojezičnega obveznega šolstva na tem lepem koncu Slovenije med Muro ter avstrijsko in madžarsko mejo.

O kulturnem in umetniškem delovanju

Pred nekaj dnevi smo poslušali vneto razpravo o tem, če naj se s kulturo ukvarjajo samo ljudje, ki jim je kulturna dejavnost življenjski poklic ali pa je pravilno, da je ta dejavnost odprta tudi amaterjem. Zdi se, da je to vprašanje precej aktualno.

Po našem mnenju sta obe obliki važni. Poklicen pristop je velikokrat nujen, saj nekatere oblike kulturnega delovanja zahtevajo visoko poklicno usposobljene ljudi, umetnike, ki edini lahko zagotavljajo kvaliteto gledališkemu delu, koncertu itd. Psiholog Trstenjak piše, da »brez tehničnega znanja tudi največji talent v umetnosti samo jeclja«.

Nikjer pa ni rečeno, da se amater ne bi mogel prikopati do visokega tehničnega znanja. Zato kulturno delo, ki temelji na prostovoljnem delu po naše jasno dokazuje, da ima ustvarjalno žilico veliko ljudi. Ta jim dovoljuje, da skušajo uresničiti svoje težnje po novem, lepem in po vsem kar ljudem bogati duhovne, razumske in čustvene potrebe. Zato ne more držati, da je kulturno delo, ki ga opravljajo amaterji manj vredno, ali manj kvalitetno, slabše.

Veliko primerov, ki jih poznamo, nam dokazujejo prav obratno. Potrebna so misel, ideja,

znanje in dobra volja. Sredstva so tudi važna, a ne vedno bistvena, saj se tako ali drugače dobi-jo. Zanimivo je, da so velikokrat prav ljubitelji, neplačani kulturni delavci tisti, ki dajejo pobude za nove, zanimive, koristne in ustvarjalne oblike delovanja ali kulturnega izobraževanja in ustvarjanja.

V vsakem primeru gre v bistvu za vprašanje ustvarjalnosti in poustvarjalnosti na kar se da kvalitetnem nivoju. Ohraniti, oziroma ustvariti kvaliteto pa ni lahko, kot tudi ni lahko vzgajati samostojnost misli in ustvarjalnosti pri učencih, ki jih velikokrat pogojujejo vzgojne metode in programi, da zrastejo lahko tudi v izredno pridne in izobražene ljudi, ki blestijo po svoji inteligenci, a so vezani in priklenjeni na že ustaljeno znanje in izražanje, ki pa seveda ovira samostojno mišljenje in lastno ustvarjanje.

Vsi smo zato odgovorni, da pri naših šolarjih in študentih, kot tudi vseh tistih, ki sodelujejo v raznih društvih, spodbujamo samostojnost in ljubezen po novem, kritičnost do raznih pojavov in skrb po tem, da težimo po lepem in dobrem. To bi ob potrebnem znanju, poklicnem ali ljubiteljskem, gotovo dvignilo kvaliteto raven vsega delovanja.

M. T.

Občni zbor SKGZ

■ nadaljevanje s 4. strani

v obmejnem pasu. Še zlasti negativno pa se ukrep o pologu za prehod meje odraža na politični položaj. Občutek, da je meja v eno smer skoro zaprta, je dejal govornik, hladi vzdušje in krepi tiste politične sile pri nas, ki so bile posebno po osimskih sporazumih proti integriranju gospodarstev z obeh strani meje.

V predsedniškem poročilu niso mogla izostati tudi vsa pereča vprašanja naših kulturnih ustanov od gledališča in Glasbene matice do raznih kulturnih društev, ki jih vsa tarejo huda finančna vprašanja. Še posebno zaskrbljiv pa je položaj na šolskem področju, kjer prihaja do izraza močno vpadanje vpisov v prve razrede. Prav zaradi tega posveča Kulturno-gospodarska zveza veliko pozornost mladini. Znak te pozornosti je tudi nagrada, ki jo je prejel Rod modrega vala za 30-letno delovanje z mladino.

Med organizacijami je poleg Rodu modrega vala bila nagrajena tudi openska Hranilnica in posojilnica, ki slavi letos 75-letnico svojega delovanja. Za življenjsko delo pa sta nagradi prejela dr. Lojze Berce in akademski slikar Avgust Černigoj.

Na občnem zboru so ob sklepu obširne razprave izvolili novi glavni in nadzorni odbor.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

GOSTOVANJE DRAMSKEGA STUDIA
SLEPIH »NOVI ŽIVOT« IZ ZAGREBA

Branko Čopič

VUK BUBALO

vesela igra v petih slikah

Režiser: MIRKO MERLE

V torek, 29. novembra 1983 ob 20.30.

—o—

**KAKO SO VOLILI
NEMCI IN LADINCI
NA JUŽNEM TIROLSKEM**

■ nadaljevanje z 2. strani

šalo dejstvo, da so si prvič v povojni zgodovini priborili eno mesto v bocenskem pokrajinskem svetu Spadolinijevi republikanci. Ti namreč utegnejo sestavljati skupno s krščanskimi demokrati predstavništvo italijanskega prebivalstva v novi pokrajinski vladi.

Protestantska stranka Ulstra namerna bojkotirati zasedanja severnoirskega parlamenta v znak protesta proti umoru treh vernikov v cerkvi v Darkedyju. V cerkev sta pred dnevi vdrla dva terorista in odprla ogenj. Odgovornost za atentat si je prevzela doslej še neznana organizacija »katoliškega odpora«. Policija pa meni, da gre za teroriste Ire. Napad na protestantsko cerkev sta obsodila tako irski premier Fitzgerald kot katoliški primas kar-

Iz dramskega sporeda radia Trst A za mesec december

Od 3. do 23. decembra (ponedeljek, sredo, petek ob 14.10): se nadaljuje roman v nadaljevanjih. Miguel de Cervantes Saavedra »VELEUMNI PLEMIC DON KIHOT IZ MANČE«. Ena izmed najčudovitejših stvaritev človeškega duha v prevodu Nika Koširja. Dramatizacija in režija Jože Babič. Produkcija »Slovensko stalno gledališče v Trstu«. Ponovitev.

V soboto, 3. decembra ob 18. uri: v Bregu nekoč in danes. Marija Petaros »DANES ZJUTRAJ PRI NAS DOMA«. Tretji in zadnji od treh radijskih prizorov iz življenja naših ljudi v Bregu. Slika nedeljskega dopoldneva zelo tipične brežanske družine med jutranjim vstajanjem in opoldanskim kosilom... Režija Adrijan Rustja. Produkcija »Slovensko stalno gledališče v Trstu«.

V torek, 6. decembra ob 18. uri. Fadil Hadžić »CENTRALA«. Ponovitev gledališče in radiofonske uspešnice popularnega bosanskega humorista in komediografa, ki s svojimi deli že več let zabava jugoslovansko občinstvo in poslušalstvo. Prevod Ervin Fritz. Režija Mirč Kragelj. Produkcija »Radijski oder - 1981«.

V soboto, 10. decembra ob 18. uri: komorna igra. Dimitrij Kralj »VELIKA POZRTIJA«. Mladi besedni ustvarjalec iz Izole, ki je že večkrat sodeloval z našo radijsko postajo, se tudi v tem svojem najnovejšem delu obrača na Človeka, kot seštevek vsega možnega in nemožnega. Tako nam v zajedljivih in radiofonsko prepričljivih grotenških podobah in klimah pripoveduje o sicer nežnem čustvu, ki se ji pravi ljubezen, četudi ji avtor odmerja neslutene razsežnosti... Režija Mirč Kragelj. Produkcija »Radijski oder«.

V torek, 13. decembra ob 18. uri: deželni avtorji. Pier Paolo Pasolini »PILADES«. Ponovitev. »Pilades« je ob drugi Pasolinijevi igri »Ubesedovanje«, ki smo jo v režiji Marka Sosiča predvajali v lanskem sezoni, nedvomno eno najlepših poglavij iz bogate in obsežne pisateljske dediščine velikega furlanskega besednega ustvarjalca. Avtor si tu izposoja znani grški mit o Orestu in Elektri in tako kot že v filmu »Ojdip« razmišlja o dveh temeljnih akcijskih ločnicah našega časa: drzno in surovo grebe v svet, ki ga opredeljuje ta Razum in Čustvo in skozi njiju poskuša najti odgovore na temeljna vprašanja naše biti. Prevod in priredba Josip Tavčar. Režija Sergej Verč. Produkcija »Slovensko stalno gledališče v Trstu - 1981«.

V soboto, 17. decembra ob 18. uri. Luciano Chiabudini »NEDELJA POD LOBJO«. Po igrah »Hlapec Jernej in njegova pravica«, »Lepa naša domovina« in »Kaplan Martin Čedermac« skle-

pamo s tem delom niz radiofonskih ubeseditve iz najnovejšega repertoarja »Beneškega gledališča«, tega našega amaterskega odra, ki že vrsto let opravlja pomembno kulturno poslanstvo med našimi ljudmi pod Matajurjem. Režija Adrijan Rustja.

—o—

**HUMANIZEM —
PROBLEM NAŠEGA ČASA**

■ nadaljevanje s 6. strani

miču spadajo: Joahim di Fiore, Jan Hus, Tomaž Münzer, Karl Marx; albižani, katarani, almaričani, apostoliki, begardi, begini, husiti, socialistična in humanistična gibanja. (162)

Ob tej strogi, odprti, pogumni kritiki institucionaliziranega krščanstva in še prej »poganske družbe«, s katero se je to krščanstvo kompromitirano in se še kompromitira, pa bralca Grmičeve knjige utegne presenetiti njegov vse bolj neproblematično spravljiv odnos do institucionaliziranega marksizma, do realnega socializma. Naj navedemo nekaj primerov. Skof Grmič se prav nič ne obotavlja proglašati globoko skladnost med evangelijem in ustavnimi načeli države, v kateri živi, kljub temu da se dobro zaveda nevarnosti, ki jo je predstavljal in jo (drugod?) še predstavlja povezava med cerkveno in svetno oblastjo. Grmič dalje npr. opozarja, da politične stranke, ki nastopajo v tako imenovanih zahodnih demokracijah, »na različne načine manipulirajo s svojimi člani in jim vsiljujejo voljo posameznikov, ki jim gre za oblast in osebne koristi«. (50) Ko obravnava povsem določeno obliko realnega socializma, pa niti z besedico ne omenja možnosti, da bi utegnili stranka, ki ima v tem sistemu politični monopol, kakorkoli »manipulirati« z ljudmi in jim vsiljevati voljo posameznikov ali posameznih skupin. Dalje npr. Grmič, ki vidi v zastupljanju okolja znak krize tako imenovanega sodobnega kapitalizma (252), sploh ne načinja vprašanja, kako je z dejanskim varstvom okolja v družbah realnega socializma, ki bi v tej ali oni obliki po njegovem vendarle morale predstavljati humanistično alternativo v našem času. Kaj hitro se v tem primeru zadovolji z navajanjem Marxa, ko pravi, da pomeni odprava zasebne lastnine v komunizmu tudi pomiritev človeka z naravo (174-175). Sploh bi zaman iskali v Grmičevi knjigi kak razločnejši namig na problematičnost raznih marksističnih konceptov, na katero opozarja tudi zgodovinska izkušnja realnega socializma in ki jo npr. v zahodnem svetu priznavajo tudi malodane vsa pomembnejša socialistična in komunistična gibanja: v slogu nekdanjega izzivalnega »dialoga«, ki je bil značilen za šestdeseta leta, Grmič mirno vzporeja evangelij z Marxovim naukom. (191 - 206)

Kljub vsem naštetim in podobnim nekoliko vprašljivim poudarkom in molkom pa knjigo *Humanizem — problem našega časa* marsikaj bistvenejšega res odlikuje. Odlikuje jo že obravnavana problematika, ki je vsekakor nadvse aktualna. Odlikuje jo avtorjev pristop ob obravnavanih vprašanjih, ki je ustvarjalen, zavzet, oseben. Odlikuje jo ne nazadnje čist in stvaren jezik, kakršnega v slovenski esejistiki večkrat pogrešamo.

nj

Umor v protestantski cerkvi v Ulstru

dinal O'Fiaich. Protestantska stranka ne bo več sodelovala pri parlamentarnih delih, dokler vlada ne bo prebivalcem zagotovila polne varnosti.

Britanski minister za Ulster Prior je pozval protestante v Ulstru, naj ne reagerajo na atentat in naj se ne skušajo maščevati za umor. Vodja protestantov Paisley pa je dejal, da ima vsak državljani pravico, da sam poskrbi za lastno varnost, če je policija nemočna pri zatrtju terorizma.

Protestantska stranka Ulstra namerna bojkotirati zasedanja severnoirskega parlamenta v znak protesta proti umoru treh vernikov v cerkvi v Darkedyju. V cerkev sta pred dnevi vdrla dva terorista in odprla ogenj. Odgovornost za atentat si je prevzela doslej še neznana organizacija »katoliškega odpora«. Policija pa meni, da gre za teroriste Ire. Napad na protestantsko cerkev sta obsodila tako irski premier Fitzgerald kot katoliški primas kar-

ŠIRITE NOVI LIST!